

UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W JAWORZNIE
z dnia

w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Stawy Belnik w ośrodku Tarka”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 i art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378.) oraz art. 42, art. 44 ust. 1, ust. 2, ust. 3a, art. 45 ust. 1 i art. 115 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 55, 471, 1378), po uzgodnieniu z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Katowicach, Rada Miejska w Jaworznie uchwala, co następuje:

§ 1.

1. Ustanawia się użytek ekologiczny pod nazwą „Stawy Belnik w ośrodku Tarka” o powierzchni 70,6 ha, położony w Jaworznie, na nieruchomości będącej własnością Skarbu Państwa w zarządzie: 1/Lasów Państwowych, na terenie Leśnictwa Chełmek Nadleśnictwa Chrzanów w oddziałach 481b (cz.), c-01 (cz.), c-99 (cz.), d (cz.), f, g, 487a, b, 488a, b, c, d, f, g, h, i, j-01, j-99 o łącznej powierzchni 54,1 ha, 2/Spółki Restrukturyzacji Kopalń o łącznej powierzchni 16,5 ha.
2. Położenie i granice użytku ekologicznego określa mapa, która stanowi Załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.
3. Zestawienie współrzędnych punktów załamania granicy użytku ekologicznego przedstawiono w tabeli, która stanowi Załącznik Nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 2.

Szczególnym celem ochrony użytku ekologicznego, o którym mowa w § 1 ust. 1, jest zachowanie ze względów naukowych, przyrodniczych i krajobrazowych pozostałości ekosystemów leśnych oraz wód płynących i stojących, ich bioróżnorodności oraz stanowisk i miejsc występowania chronionych gatunków i siedlisk przyrodniczych.

§ 3.

1. W stosunku do użytku ekologicznego, o których mowa w § 1 ust. 1, wprowadza się następujące zakazy:
 - 1) niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektu lub obszaru,
 - 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych,
 - 3) uszkodzania i zanieczyszczania gleby,
 - 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,
 - 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych,
 - 6) zmiany sposobu użytkowania ziemi,
 - 7) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką,
 - 8) zbioru, niszczenia, uszkodzania roślin i grzybów podlegających ochronie.

§ 4.

1. W stosunku do użytku ekologicznego, o którym mowa w § 1 ust. 1, w ramach czynnej ochrony ustala się obowiązek:

- 1) wykonywania, w zależności od potrzeb, zabiegów pielęgnacyjno-zabezpieczających drzew żywych i martwych położonych w pobliżu szlaków turystycznych, dróg i ścieżek leśnych,
- 2) utrzymania lub przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk gatunków i siedlisk przyrodniczych, podlegających ochronie na podstawie prawa krajowego i Unii Europejskiej.

2. W ramach czynnej ochrony dopuszcza się następujące działania ochronne:

- 1) usuwanie inwazyjnych, obcych, ekspansywnych gatunków grzybów, roślin i zwierząt,
- 2) ograniczanie liczebności gatunków rodzimych, oddziałujących negatywnie na stan siedlisk gatunków i siedlisk przyrodniczych,
- 3) aktywną ochronę cennych gatunków roślin i zwierząt,
- 4) wspomaganie odnowienia naturalnego gatunków typowych dla siedliska,
- 5) pozostawianie martwych drzew w miejscu ich występowania aż do ich naturalnego rozkładu.

§ 5.

Rodzaje działań ochronnych, potrzeba, sposób oraz skala i intensywność ich prowadzenia nie mogą być sprzeczne z celem szczególnym ochrony użytku ekologicznego, określonym w § 2 i winny zostać poprzedzone odpowiednimi ekspertyzami.

§ 6.

Sprawowanie nadzoru nad użytkowaniem ekologicznym, o których mowa w § 1 ust. 1, powierza się Prezydentowi Miasta Jaworzna.

§ 7.

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Jaworzna.

§ 8.

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego.

Przewodniczący
Rady Miejskiej w Jaworznie
Michał Kirker

UZASADNIENIE

1. Podstawa prawna i aktualny stan ochrony przyrody

A. Ustawową kompetencją rady gminy wynikającą z art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1336, 1688, 1890), jest ustanawianie form ochrony przyrody, w tym użytków ekologicznych.

Zgodnie z art. 42 ww. ustawy użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Projektowany użytek ekologiczny spełnia kryteria ustawowe dla tej formy ochrony przyrody: na jego obszarze występują pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – ekosystemy leśne borów wilgotnych i łęgów oraz wód płynących i stojących, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich i chronionych gatunków, jest on także ostoją oraz miejscem rozmnażania i sezonowego przebywania wielu gatunków zwierząt.

Charakterystykę wartości przyrodniczych obszaru przedstawiono szerzej w punkcie 2 niniejszego uzasadnienia. Ta forma ochrony przyrody pozwoli najpełniej i najskuteczniej osiągnąć wyznaczone cele ochrony.

B. Zgodnie z art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1336, 1688, 1890), ustanowienie użytku ekologicznego (...) następuje w drodze uchwały rady gminy. Stosownie do przepisu zawartego w ustępie 2. tego artykułu uchwała rady gminy (...) określa nazwę danego obiektu lub obszaru, jego położenie, sprawującego nadzór, szczególne cele ochrony, w razie potrzeby ustalenia dotyczące jego czynnej ochrony oraz zakazy właściwe dla tego obiektu, obszaru lub jego części, wybrane spośród zakazów wymienionych w art. 45 ust. 1. Zgodnie z art. 44 ust. 3a ustawy o ochronie przyrody projekty uchwał (...) wymagają uzgodnienia z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

C. Obszar proponowanego użytku ekologicznego nie został do tej pory objęty żadną ustawową formą ochrony przyrody. Wydzielenia leśne Nadleśnictwa Chrzanów, wchodzące w skład użytku ekologicznego, zostały natomiast zaliczone do kategorii lasów ochronnych o specjalnych zasadach zagospodarowania (Plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Chrzanów na okres gospodarczy 01.01.2020 – 31.12.2029). Starodrzewy sosnowe i brzozowe w tych oddziałach są jednak zagrożone, gdyż zaplanowano w nich przeprowadzenie rębni zupełnych i pozyskanie w bieżącym 10-leciu aż 80-95% zapasu grubizny w każdym z tych wydzieleń. Zestawienie wskazówek gospodarczych zaplanowanych w omawianych drzewostanach zestawiono poniżej.

Uproszczony opis taksacyjny drzewostanów i wskazówki gospodarcze na lata 2020-2029 dla gruntów Nadleśnictwa Chrzanów.

Oddział	Powierzchnia [ha]	Typ siedliskowy lasu	Gatunek panujący	Udział [%]	Wiek [lata]	Pierśnica [cm]	Wysokość [m]	Zasobność [m ³ /ha]	Wskazówki gospodarcze
481b	3,71	BMw	Sosna	20	49	24	20	41	TPP – 3,71 ha CP – 0,45 ha
481c-01	2,29	LMw Zrąb	Sosna Olcha Brzoza	przestoje	104 84 84	34 28 31	26 25 26	2 9 8	AGROT – 2,29 ODN-ZRB – 2,29 CP – 0,55 Procent grubizny – 100%
481c-99	2,39	LMw	Sosna	50	104	35	26	138	IB – 2,29 ha 95% AGROT – 2,29 ha ODN-ZRB – 2,29 ha

									IB – 2,39 80% AGROT – 2,39 ha ODN-ZRB – 2,39 ha CP – 0,55 ha
481d	1,65	OL	Olcha	40	89	28	24	96	Brak wskázówek
481f	1,51	Bud. inne Zadrzewienie	Dąb Olcha Jesion		104 104 104	42 39 48	28 26 32	20 20 20	Brak wskázówek
481g	3,08	Urz. wodne							Brak wskázówek
487a	3,38	BMw	Brzoza	50	74	28	26	132	IB – 3,38 ha 95% AGROT – 3,38 ha ODB-ZRB – 3,38 ha
487b	6,31	BMw	Sosna	80	44	23	20	171	TPP – 6,31 ha
488a	11,45	OL	Brzoza	50	59	27	24	92	AGROT – 0,30 ha ODN-LUK – 0,30 ha
488b	1,34	Urz. wodne Zadrzewienie	Brzoza Wierzba Lipa		44 44 44	26 25 21	20 18 19	5 3 1	Brak wskázówek
488c	3,36	Urz. wodne Zadrzewienie	Akacja Wierzba		54 54	28 26	22 19	10 1	Brak wskázówek
488d	2,67	Urz. wodne Zadrzewienie	Brzoza Wierzba Topola		54 54 54	30 32 35	20 18 19	1 1 1	Brak wskázówek
488f	3,11	LMw	Sosna	60	139	42	25	203	Brak wskázówek
488g	0,28	OL	Olcha	100	44	26	23	262	Brak wskázówek
488h	0,34	OL	Olcha	90	13	6	8	52	CW – 0,34 ha CP – 0,34 ha
488i	1,27	LMw	Brzoza	70	54	25	23	121	TPP – 1,27 ha
488j-01	3,96	BMw Zrąb	Sosna Dąb	przestoje	107 44- 107	36	24	80 8	AGROT – 3,96 ha ODN-ZRB – 3,96 ha CP – 0,60 ha
488j-99	4,00	BMw	Sosna	100	109	36	24	343	IB – 3,96 ha 95% AGROT – 3,96 ha ODN-ZRB – 3,96 ha IB – 4,00 ha 95% AGROT – 4,00 ha ODN-ZRB – 4,00 ha CP – 0,60 ha

Źródło informacji: Bank danych o lasach (<https://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/mapy>).

Objaśnienia: IB – rębnia zupełna pasowa, TPP – trzebież późna pozytywna, CP – czyszczenia późne, CW – czyszczenia wczesne, AGROT – specjalne zabiegi agrotechniczne, ODN-ZRB – odnowienie w rębniach zupełnych, typy siedliskowe lasu: BMw – bór mieszany wilgotny, OL – ols, LMw – las mieszany wilgotny.

W Programie ochrony przyrody, sporządzonym razem z wyżej wymienionym planem urządzenia lasu, omawiane drzewostany nie zostały uznane za drzewostany cenne zasługujące na ochronę w ramach pozaustawowych form ochrony przyrody i tym samym nie zostały wyłączone z użytkowania rębego. Z użytkowania rębego zostały wyłączone natomiast drzewostany na siedlisku olsów (w rzeczywistości są to łągi).

Na obszarze miasta Jaworzna zostało dotychczas ustanowionych 5 użytków ekologicznych:

- „Chomik europejski” o powierzchni 273,00 ha,
- „Góra Wielkanoc” o powierzchni 5,60 ha,
- „Łąki w Cieżkowicach” o powierzchni 19,92 ha,
- „Remiza Leśna Bucze” o powierzchni 10,50 ha,
- „Zakola Białej Przemszy” o powierzchni 24,90 ha.

D. Projekt uchwały przygotowano zgodnie z „Rekomendacjami Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w sprawie redagowania uchwał sejmików województw dotyczących parków

krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu oraz uchwał rad gmin dotyczących pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych” (GDOŚ, Warszawa, 2018).

2. Walory przyrodnicze

Obszar proponowany do objęcia ochroną prawną w formie użytku ekologicznego pod nazwą „Stawy Belnik w ośrodku Tarka” położony jest w dzielnicy Jeleń miasta Jaworzna, na obrzeżu rozległego kompleksu lasów chrzanowskich, w ich części zachodniej. Rzeźba terenu jest urozmaicona. Teren użytku obejmuje 4 stawy, założone w dolinie Byczynki, otoczone lasami liściastymi i iglastymi. Teren pochylony jest nieznacznie w kierunku zachodnim, wznosi się od 240 do 243 m n.p.m.

Pod względem regionalizacji fizycznogeograficznej, teren ten położony jest w obrębie mezoregionu Rowu Krzeszowickiego makroregionu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej (Solon i in. 2018). Mezoregion ten jest trzeciorzędowym zapadliskiem tektonicznym, wypełnionym osadami mioceńskimi, przykrytymi piaskami i glinami czwartorzędowymi (Kondracki 1994).

Walory przyrodnicze omawianego obszaru zostały już dostrzeżone wcześniej, w „Waloryzacji przyrodniczej miasta Jaworzna” (Tokarska-Guzik i in. 2012), i wskazane do ochrony.

Roślinność

Roślinność użytku ekologicznego tworzą zbiorowiska leśne oraz roślinność wód płynących i stojących. W obrębie zbiorowisk leśnych panują zespoły śródłądowego boru wilgotnego *Molinio (caeruleae)-Pinetum* oraz łęg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum*. Zespół boru wilgotnego wyróżnia obfite występowanie trzęślicy modrej *Molinia caerulea* oraz kruszyna pospolita *Frangula alnus*, drzewostan buduje sosna *Pinus sylvestris* i brzoza omszona *Betula pubescens*. W warstwie mszaków obecne są gatunki chronione: torfowiec kończysty *Sphagnum fallax* i rokitnik pospolity *Pleurozium schreberi*. Zespół łęgu jesionowo-olszowego budują olcha czarna *Alnus glutinosa* i brzoza omszona *Betula pubescens*, sporadycznie obserwowano olchę szarą *Alnus incana* – gatunek górski. W podszycie występuje kruszyna pospolita, a w runie gatunki wyróżniające, takie jak: przytulia błotna *Galium palustre*, kosaciec żółty *Iris pseudoacorus*, karbieniec pospolity *Lycopus europaeus*, tojeść pospolita *Lysimachia vulgaris*, tarczycza pospolita *Scutellaria galericulata* i psianka słodkogórz *Solanum dulcamara*.

W części terenu należącej do Spółki Restrukturyzacji Górnictwa występuje zbiorowisko leśne o charakterze przejściowym do zespołu kwaśnej dąbrowy *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum petraeae*.

Nieleśna roślinność wodna i od wód zależna jest bardzo rzadka i wykształca się w wodach płynących Byczynki i jej dopływów oraz nad brzegami stawów. W obrębie wód płynących stwierdzono bardzo rzadki zespół rdestnicy alpejskiej *Potametum alpini*, preferujący niewielkie cieki z wolno płynącymi i czystymi wodami. Nad brzegami stawów stwierdzono roślinność szuwarową: szuwar trzciny pospolitej *Phragmitetum australis* i szuwar pałki wąskolistnej *Typhetum angustifoliae*. Na szuwarach rozwija się welonowe zbiorowisko okrajkowe miejsc wilgotnych zbudowane przez kielisznika zaroślowego *Calystegio-Epilobietum hirsuti*.

Wśród wymienionych zbiorowisk na regionalnej czerwonej liście zbiorowisk roślinnych znajdują się (Parusel i in. 2012):

- *Molinio (caeruleae)-Pinetum* – zespół narażony na wymarcie (kategoria V),
- *Fraxino-Alnetum* – zespół rzadki (R),
- *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum petraeae* (V),
- *Potametum alpini* – zespół wymierający (E),
- *Calystegio-Epilobietum hirsuti* – zespół o nieokreślonym zagrożeniu (I).

Siedliska przyrodnicze

W granicach proponowanego użytku ekologicznego stwierdzono 4 typy siedlisk przyrodniczych, podlegających ochronie na podstawie Dyrektywy Siedliskowej¹:

¹ Nazewnictwo siedlisk przyrodniczych za Obwieszczeniem Ministra Środowiska z dnia 30 października 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie siedlisk przyrodniczych

- starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion* (kod siedliska 3150),
- ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*) (6430),
- łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe (*91E0 – siedlisko priorytetowe),
- kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*) (9190).

Zagrożenie tych siedlisk w województwie śląskim i w Europie przedstawia się następująco:

- 3150: zagrożenie w województwie śląskim V (narażone na wymarcie), w Europie NT (bliskie zagrożenia),
- 6430: zagrożenie w województwie śląskim I (zagrożenie nieokreślone), w Europie VU (narażone na wymarcie),
- *91E0: zagrożenie w województwie śląskim V (narażone na wymarcie), w Europie LC (najmniejszej troski),
- 9190: zagrożenie w województwie śląskim I (zagrożenie nieokreślone), w Europie VU (narażone na wymarcie).

Mszaki

Brak aktualnych danych o bryoflorze tego obszaru. Wstępne obserwacje wykazały obecność 3 gatunków podlegających ochronie częściowej:

- rokitnik pospolity *Pleurozium schreberi*,
- torfowiec kończysty *Sphagnum fallax*,
- fałdownik nastroszony *Rhytidiadelphus squarrosus*.

Zagrożenie regionalne tych gatunków określono jako LC (najmniejszej troski) (Stebel i in. 2012).

Rośliny naczyniowe

Brak aktualnych danych o florze tego obszaru, szacunkowo może ona liczyć ponad 100 gatunków. Wstępne obserwacje wykazały obecność chronionych i interesujących gatunków, takich jak:

- kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*: gatunek chroniony częściowo, w województwie śląskim niezagrożony (Parusel i Urbisz 2012); kilka osobników,
- pomocnik baldaszkowy *Chimaphila umbellata*: gatunek chroniony częściowo, w województwie śląskim bliski zagrożenia (NT), (Parusel i Urbisz 2012),
- rdestnica alpejska *Potamogeton alpinus*: gatunek narażony na wymarcie w województwie śląskim (VU) (Parusel i Urbisz 2012).
- olcha szara *Alnus incana*: gatunek górski, w województwie śląskim niezagrożony (Parusel i Urbisz 2012); jeden starszy osobnik w łągu jesionowo-olszowym,
- kokorycz okółkowa *Polygonatum verticillatum*: gatunek górski, w województwie śląskim gatunek najmniejszej troski (LC) (Parusel i Urbisz 2012); kilka osobników,
- bez koralowy *Sambucus racemosa*: gatunek górski, w województwie śląskim niezagrożony (Parusel i Urbisz 2012),
- turzycza zwisła *Carex pendula*: gatunek narażony na wymarcie w województwie śląskim (VU) (Parusel i Urbisz 2012).

Fauna

Brak aktualnych danych o faunie tego obszaru. Obserwacje własne wykazały tu obecność kilku gatunków ptaków (wszystkie podlegają ochronie ścisłej), związanych z lasami: ziębę *Fringila coelebs*, bogatkę *Parus major*, dzięcioła dużego *Dendrocopos major*, modraszkę *Cyanistes caeruleus*, kruka *Corvus corax*, strzyżkę *Troglodytes troglodytes*, trznadla *Emberiza citrinella*. W szuwarze trzcinowym nad brzegami stawów występuje trzcinia *Acrocephalus arundinaceus*, nad stawami obserwowano

oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z dnia 4 grudnia 2014 r., poz. 1713).

także żerujące jaskółki dymówki *Hirundo rustica* i pliszki siwe *Motacilla alba*. Gatunki te nie są zagrożone w województwie śląskim (Parusel i in. 2013).

Spośród ssaków odnotowano sarnę *Capreolus capreolus*, jelenia *Cerphus elaphus*, dziką *Sus scrofa* i lisa *Vulpes vulpes*. Obserwowano także ślady pobytu kun oraz drobnych ssaków, ale ustalenie listy tych małych zwierząt wymagałoby przeprowadzenia odłowów.

Występujące w proponowanym użytku ekologicznym środowiska wodne są biotopem wykorzystywanym przez płazy. Obserwowano tu: ropuchę szarą *Bufo bufo*, ropuchę zieloną *Bufo viridis*, żabę trawną *Rana temporaria* oraz rzekotkę drzewną *Hylla arborea*, a także żaby z grupy „zielonych”: żabę śmieszkę *Pelophylax ridibundus*, jeziorkową *Pelophylax lessonae* i wodną *Pelophylax* kl. *esculentus*. Wymienione gatunki w województwie śląskim są niezagrożone lub najmniejszej troski (LC) (Profus i Świerad 2013). Spośród gadów obserwowano jaszczurkę zwinkę *Lacerta agilis*, a nad stawami zaskrońca zwyczajnego *Natrix natrix*, które też nie jest zagrożona regionalnie.

Ochronie ścisłej podlegają ropucha zielona i rzekotka drzewna, pozostałe gatunki płazów podlegają ochronie częściowej. Wymienione wyżej gatunki gadów też podlegają ochronie częściowej.

W stawach proponowanego użytku ekologicznego występują następujące gatunki ryb: leszcz *Abramis brama*, płoć *Rutilus rutilus*, krąp *Abramis bjoerkna*, jazgarz *Gymnocephalus cernuus*, okoń *Perca fluviatilis*, karaś srebrzysty, szczupak *Esox lucius*, lin *Tinca tinca* i karp (informacje ustne wędkarzy ze Stowarzyszenia Miłośników Wędkarstwa „Tarka”). Gatunkami zagrożonymi w województwie śląskim są (Amirowicz i in. 2013): leszcz (VU), krąp (VU), szczupak (VU), nie określono zagrożenia dla jazgarza i lina, a płoć i okoń to gatunki najmniejszej troski (LC). Wymienione gatunki ryb nie są chronione gatunkowo, lecz podlegają ochronie wędkarskiej.

Brak aktualnych danych o występowaniu bezkręgowców. Stwierdzono tu chronionego częściowo ślimaka winniczka *Helix pomatia* oraz błotniarkę stawową, bursztynkę, tężnicę wytworną i ważkę płaskobrzuchą.

3. Zakazy zaproponowane do wprowadzenia spośród zakazów określonych w art. 45 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody

Na podstawie art. 44 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, w odniesieniu do użytku ekologicznego, mogą być wprowadzone zakazy określone w art. 45. Spośród proponowanych przez ustawodawcę 11 zakazów, wybrano 8, dostosowanych do potrzeb związanych z ochroną użytku ekologicznego na gruntach leśnych i pokrytych wodami oraz dla zachowania szczególnego celu ochrony proponowanego użytku ekologicznego. Są nimi zakazy:

- 1) niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektu lub obszaru,
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych,
- 3) uszkodzania i zanieczyszczania gleby,
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,
- 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych,
- 6) zmiany sposobu użytkowania ziemi,
- 7) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką,
- 8) zbioru, niszczenia, uszkodzania roślin i grzybów podlegających ochronie.

Uzasadnienie wyboru zakazów:

Proponowany użytek ekologiczny obejmuje siedliska leśne oraz wód stojących i płynących, a także stanowiska chronionych gatunków roślin i zwierząt oraz siedlisk przyrodniczych, których zachowanie jest szczególnym celem ochrony użytku ekologicznego. Wybrane zakazy zabezpieczają użytek ekologiczny przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub przekształceniem oraz zapewniają ochronę

powierzchni ziemi, stosunków hydrologicznych oraz populacji chronionych gatunków roślin i grzybów, a także populacji dziko występujących zwierząt, stwierdzonych w użytku ekologicznym. Wymienione wśród zakazów odstępstwa dotyczą:

- wykonywania prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, które służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry w ramach czynności związanych z amatorskim połowem ryb oraz z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką.

Odstępstwa te określają czynności, które mogą być wykonywane w użytku ekologicznym, a związane są z zapewnieniem bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz prowadzeniem amatorskiego połowu ryb, racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej.

Drzewostany proponowane do objęcia ochroną prawną rosną na gruntach własności Skarbu Państwa, będących w zarządzie Lasów Państwowych (Nadleśnictwa Chrzanów) i Spółki Restrukturyzacji Kopalń. Ustanowienie użytku ekologicznego nie ogranicza prowadzenia gospodarki leśnej, a wręcz przeciwnie, działanie to będzie zgodne z celami trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, o której mowa w art. 7 ust. 1 punkcie 2 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1463 z późn. zm.): ochrony lasów, zwłaszcza lasów i ekosystemów leśnych stanowiących naturalne fragmenty rodzimej przyrody lub lasów szczególnie cennych ze względu na:

- a) zachowanie różnorodności przyrodniczej,
- b) zachowanie leśnych zasobów genetycznych,
- c) walory krajobrazowe,
- d) potrzeby nauki.

Oddziały leśne, w których położony jest użytek ekologiczny, są lasami ochronnymi w rozumieniu art. 15 ustawy o lasach, wyznaczonymi Decyzjami Ministra Środowiska z dnia 30 listopada 2000 r. i z dnia 17 marca 2010 r. w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwa Chrzanów. Zgodnie z § 4 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej (Dz. U. 1992 nr 67, poz. 337) dla określonych powierzchni lasu uznanego za ochronny mogą być ustalone szczególne sposoby prowadzenia gospodarki leśnej, polegające m.in. na ograniczeniu pozyskania drewna, konieczności wykonania określonych zabiegów w zakresie zagospodarowania lasów. Niestety, wyżej wymienione decyzje Ministra Środowiska nie zawierają żadnych szczególnych sposobów prowadzenia gospodarki leśnej na obszarze lasów ochronnych.

Na podstawie art. 44 ust 2 ustawy o ochronie przyrody w ramach czynnej ochrony użytku ekologicznego ustalono obowiązki:

- 1) wykonywania, w zależności od potrzeb, zabiegów pielęgnacyjno-zabezpieczających drzew żywych i martwych położonych w pobliżu szlaków turystycznych, dróg i ścieżek leśnych,
- 2) utrzymania lub przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk gatunków i siedlisk przyrodniczych, podlegających ochronie na podstawie prawa krajowego i Unii Europejskiej.

Uzasadnienie obowiązkowych działań w ramach ochrony czynnej użytku ekologicznego:

Ad1

Obszar proponowanego użytku ekologicznego jest użytkowany turystycznie, rekreacyjnie i wędkarsko. Dlatego niezbędne jest wprowadzenie obowiązku wykonywania zabiegów pielęgnacyjno-zabezpieczających drzew żywych i martwych położonych w pobliżu szlaków turystycznych, dróg i ścieżek leśnych, które powinny być wykonywane w zależności od potrzeb, określanych na podstawie

monitoringu stanu drzew. Obowiązek ten nie dotyczy bezpośrednio ochrony czynnej przedmiotów ochrony użytku ekologicznego, jednakże jest on ważny z punktu widzenia zarządzania tą formą ochrony przyrody i zapewnienia bezpieczeństwa publicznego użytkownikom tej formy ochrony przyrody.

Ad2

Wprowadzenie zakazów na obszarze użytku ekologicznego zapewnia bierną ochronę tej formy ochrony przyrody przed degradacją całego obszaru lub jego części. Ustanowione zakazy są niewystarczające dla zapewnienia realizacji celu szczególnego ochrony użytku ekologicznego w warunkach naturalnych lub antropogenicznych dynamicznych zmian poszczególnych elementów przyrody w czasie. Dlatego wprowadzono obowiązek utrzymania lub przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk gatunków i siedlisk przyrodniczych, podlegających ochronie na podstawie prawa krajowego i Unii Europejskiej. Jego wypełnianie zapewni realizację celu szczególnego ochrony użytku ekologicznego. Obecna wiedza o przyrodzie proponowanego użytku ekologicznego nie pozwala na określenie szczególnych ustaleń dotyczących działań czynnej ochrony, w tym na uszczegółowienie, w jaki sposób i w wyniku jakich działań planowane jest utrzymywanie i przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk gatunków i siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie na podstawie prawa krajowego i Unii Europejskiej. Uszczegółowienie to zostanie dokonane w trakcie nadzoru i zarządzania użytkiem ekologicznym, w oparciu o odpowiednie ekspertyzy, co zapisano w § 5 projektu uchwały. W ekspertyzach tych należy wykorzystać zalecenia dotyczące ochrony siedlisk gatunków² i siedlisk przyrodniczych, zawarte w poradnikach ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 (Herbich 2004; tomy: 2-3, 5-9), podręcznikach monitoringu gatunków roślin (Perzanowska 2010, 2012a,b, Koczur 2017), zwierząt (Makomaska-Juchiewicz 2010, Makomaska-Juchiewicz i Baran 2012a,b, Makomaska-Juchiewicz i Bonk 2015) oraz siedlisk przyrodniczych (Mróz 2010, 2012a,b) oraz w ogólnych zaleceniach Makomaskiej-Juchiewicz i Perzanowskiej.

W ramach czynnej ochrony dopuszczono prowadzenie następujące działań ochronnych:

- 1) usuwanie inwazyjnych, obcych, ekspansywnych gatunków grzybów, roślin i zwierząt,
- 2) ograniczanie liczebności gatunków rodzimych, oddziałujących negatywnie na stan siedlisk gatunków i siedlisk przyrodniczych,
- 3) aktywną ochronę cennych gatunków roślin i zwierząt,
- 4) wspomaganie odnowienia naturalnego gatunków typowych dla siedliska,
- 5) pozostawianie martwych drzew w miejscu ich występowania aż do ich naturalnego rozkładu.

Uzasadnienie dopuszczonych działań ochronnych:

Ad1

Działanie polega na fizycznej likwidacji osobników gatunków grzybów, roślin i zwierząt należących do gatunków uznanych za inwazyjne, obce i ekspansywne.

Ad2

Działanie polega na fizycznym ograniczaniu liczebności gatunków rodzimych, oddziałujących negatywnie na stan siedlisk gatunków i siedlisk przyrodniczych.

Ad 3

Działanie polega na kształtowaniu siedlisk cennych gatunków roślin i zwierząt, korzystnie wpływających na populacje tych gatunków.

Ad 4

Działanie polega na kształtowaniu warunków świetlnych, glebowych i wodnych oraz bezpiecznych miejsc kiełkowania, korzystnie wpływających na populacje tych gatunków.

Ad 5

² Uwaga: wymienione publikacje dotyczącą gatunków roślin i zwierząt chronionych na podstawie prawa Unii Europejskiej należy wykorzystać dla gatunków roślin i zwierząt chronionych na podstawie prawa krajowego, stosownie do ich pokrewieństwa taksonomicznego oraz biologii i wymagań ekologicznych.

Działanie polega na pozostawieniu martwych drzew w miejscu ich występowania (z wyjątkiem miejsc zagrażających bezpieczeństwu publicznemu (zob. § 4 ust. 1 pkt 1 projektu Uchwały).

Obecna wiedza o przyrodzie proponowanego użytku ekologicznego nie pozwala na określenie szczególnych ustaleń dotyczących działań czynnej ochrony, w tym na uszczegółowienie działań wymienionych w § 4 ust. 2. Uszczegółowienie to zostanie dokonane w trakcie nadzoru i zarządzania użytkowaniem ekologicznym, w oparciu o odpowiednie ekspertyzy, co zapisano w § 5 projektu uchwały.

4. Przewidywane skutki finansowe wprowadzenia uchwały dla budżetu Gminy Jaworzno.

Podjęcie uchwały będzie się wiązało z następującymi skutkami finansowymi dla budżetu Gminy Jaworzno:

- a) oznakowanie proponowanego użytku ekologicznego tablicami urzędowymi,
- b) opracowanie i wykonanie tablicy informacyjnej o proponowanym użytku ekologicznym,
- c) okresowe wykonywanie zabiegów ochrony czynnej.

Środki finansowe na pokrycie wyżej wymienionych działań mogą być pozyskane w całości z funduszy celowych (WFOŚiGW) i nie obciążać budżetu Gminy Jaworzno. Na podstawie stosownego porozumienia z Nadleśnictwem Chrzanów, zarządcą części terenu proponowanego użytku ekologicznego, możliwe jest wspólne realizowanie działań wynikających z uchwalenia uchwały.

5. Granice i powierzchnia użytku ekologicznego

Położenie i przebieg granicy oraz załącznik kartograficzny opracowano zgodnie z „Rekomendacjami Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w sprawie redagowania uchwał sejmików województw dotyczących parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu oraz uchwał rad gmin dotyczących pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych” (GDOŚ, Warszawa, 2018). W projekcie uchwały podano powierzchnię 70,6 ha wynikającą z geometrii poligonu wyznaczonego punktami załamania granic, która może się różnić od powierzchni wydzieleń wykazywanej w Leśnej Mapie Numerycznej i Systemie Informacyjnym Lasów Państwowych.

6. Opinie i uzgodnienia

Projekt uchwały został pozytywnie uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Katowicach w piśmie, znak:....., z dnia 2024 r.

Piśmiennictwo

- Amirowicz A. i in. 2013. Czerwona lista ryb i minogów województwa śląskiego. Raporty Opinie, 6, 5: 5-32. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
- Herbich J. (red.). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Tomy: 2-3, 5-9. Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
- Koczur A. (red.) 2017. Monitoring gatunków roślin. Przewodnik metodyczny. Część czwarta. GIOŚ, Warszawa.
- Kondracki J. 1994. Geografia Polski. Mezoregiony fizyczno-geograficzne. Wyd. Nauk. PWN, Warszawa, ss. 340.
- Makomaska-Juchiewicz M. (red.) 2010. Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część pierwsza. GIOŚ, Warszawa.
- Makomaska-Juchiewicz M., Baran P. (red.) 2012a. Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część druga. GIOŚ, Warszawa.

- Makomaska-Juchiewicz M., Baran P. (red.) 2012b. Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część trzecia. GIOŚ, Warszawa.
- Makomaska-Juchiewicz M., Bonk M. (red.) 2015. Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część czwarta. GIOŚ, Warszawa.
- Makomaska-Juchiewicz M., Perzanowska J. Ogólne zalecenia dla ochrony typów siedlisk oraz gatunków zwierząt (poza ptakami) i roślin wymienionych w załącznikach I i II Dyrektywy Siedliskowej, przewidywane na terenach Specjalnych Obszarów Ochrony sieci Natura 2000 w Polsce (http://eko.org.pl/lkp/n2k/zas_ochr_reszty.pdf; dostęp: 17.07.2024 r.).
- Mróz W. (red.) 2010. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część pierwsza. GIOŚ, Warszawa.
- Mróz W. (red.) 2012a. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część druga. GIOŚ, Warszawa.
- Mróz W. (red.) 2012b. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część trzecia. GIOŚ, Warszawa.
- Parusel J. B. 2020. Zagrożone europejskie siedliska przyrodnicze występujące w województwie śląskim i ich status zagrożenia, s.: 365-387. W: Parusel J. B. (red.) Przyroda żywa województwa śląskiego. Stan poznania, ochrony i zagrożenia. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
- Parusel J. B., Betleja J., Profus P., Skowrońska-Ochmann K. 2013. Czerwona lista ptaków województwa śląskiego. Raporty Opinie, 6, 5: 63-146. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
- Parusel J. B., Cabała S., Hereźniak J., Wika S. (red.) 2012. Czerwona lista zbiorowisk roślinnych województwa śląskiego. Raporty Opinie, 6, 3: 7-59. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
- Parusel J. B., Urbisz An. 2012. Czerwona lista roślin naczyniowych województwa śląskiego. Raporty Opinie, 6, 2: 105-177. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
- Perzanowska J. (red.) 2010. Monitoring gatunków roślin. Przewodnik metodyczny. Część pierwsza. GIOŚ, Warszawa.
- Perzanowska J. (red.) 2012a. Monitoring gatunków roślin. Przewodnik metodyczny. Część druga. GIOŚ, Warszawa.
- Perzanowska J. (red.) 2012b. Monitoring gatunków roślin. Przewodnik metodyczny. Część trzecia. GIOŚ, Warszawa.
- Profus P., Świerad J. 2013. Czerwona lista płazów i gadów województwa śląskiego. Raporty Opinie, 6, 5: 33-62. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
- Solon J. i in. 2018. Physico-geographical mesoregions of Poland: verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary data. Geographia Polonica, 91, 2: 143-170.
- Stebel A. i in. 2012. Czerwona lista mszaków województwa śląskiego. Raporty Opinie, 6, 2: 73-104. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
- Tokarska-Guzik B. i in. 2012. Przyroda miasta Jaworzna. UM Jaworzno, ss. 158.



Stawy Belnik z roślinnością szuwarową nad ich brzegami. Fot. J. Parusel



Stawy Belnik z roślinnością szuwarową nad ich brzegami. Fot. J. Parusel



Zespół kielisznika zaroślowego *Calystegio-Epilobietum hirsuti*, będący identyfikatorem fitosocjologicznym siedliska przyrodniczego 6430. Fot. J. Parusel



Szuwar pałki wąskolistnej *Typhetum angustifoliae*. Fot. J. Parusel



Płat zespołu śródlądowego boru wilgotnego *Molinio (caeruleae)-Pinetum*. Fot. J. Parusel



Starodrzew sosnowy w płacie zespołu śródlądowego boru wilgotnego *Molinio (caeruleae)-Pinetum*.
Fot. J. Parusel



Płat zespołu łągu jesionowo-olszowego *Fraxino-Alnetum*, będącego identyfikatorem priorytetowego siedliska przyrodniczego 91E0. Fot. J. Parusel



Płat zespołu łągu jesionowo-olszowego *Fraxino-Alnetum*, będącego identyfikatorem priorytetowego siedliska przyrodniczego 91E0. Fot. J. Parusel



Płat zespołu rdestnicy alpejskiej *Potametum alpini*, będącego identyfikatorem siedliska przyrodniczego 3150. Fot. J. Parusel



Kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*, gatunek częściowo chroniony. Fot. J. Parusel



Kokoryczka okółkowa *Polygonatum verticillatum*, gatunek górski. Fot. J. Parusel



Torfowiec kończysty *Sphagnum fallax*, gatunek chroniony częściowo. Fot. J. Parusel



Jeleń szlachetny *Cervus elaphus* – byk. Fot. E. Stańkowska